

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การรับรู้ความเสี่ยงต่อสุขภาพในภาวะหมอกควันของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่” โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ 1) ศึกษาการรับรู้ถึงที่มาและสาเหตุการเกิดภาวะหมอกควัน 2) ศึกษาความรู้ ความเข้าใจถึงความเสี่ยงต่อสุขภาพของภาวะหมอกควัน 3) ศึกษาการถ่ายทอดความรู้สู่สมาชิกในชุมชนของกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ในการศึกษาค้นคว้านี้ เลือกประชากรจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจำนวน 362 คน ใช้วิธีการศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์และออกแบบสอบถาม รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการหาค่าร้อยละ ผลจากการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาสรุปได้ดังนี้

5.1.1 การรับรู้ถึงที่มาและสาเหตุการเกิดภาวะหมอกควัน

การรับรู้ของอสม.นั้นมีการรับรู้มากต่อสาเหตุการเกิดจากภาวะหมอกควัน ซึ่งมาจากการเผาป่า อาหารปิ้งย่าง การคมนาคม การเผาขยะ แต่ไม่สามารถแยกการเกิดมลพิษทางอากาศกับการเกิดภาวะหมอกควันออกจากกันได้ เนื่องจากลักษณะการเกิดมาจากรูปแบบที่เหมือนกัน และมีความเข้าใจว่าการเห็น โดยทั่วไป หรือในบริเวณที่มีมลพิษเกิดขึ้นเยอะ เข้าใจว่านั่นคือการเกิดภาวะหมอกควัน ซึ่งในความเป็นจริงการเกิดภาวะหมอกควันเกิดขึ้นในวันที่แดดจ้าและลมสงบ เนื่องจากมีแสงแดดเป็นตัวเร่งปฏิกิริยาเกิดได้ง่าย และลมไม่สามารถพัดพาออกจากบริเวณนั้น คือปรากฏการณ์ที่ฝุ่น คิวบิก และอนุภาคแขวนลอยในอากาศรวมตัวกันในสภาวะที่อากาศปิด เกิดขึ้นได้ง่ายในสภาพอากาศแห้ง ทำให้เกิดการระคายเคืองต่อระบบทางเดินหายใจของคนทำให้ตาพร่ามัว และมีอาการคลื่นไส้ อาเจียน ซึ่งทางอสม.รับทราบสาเหตุและที่มาของภาวะหมอกควันนี้ได้ดี แต่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการก่อให้เกิดได้ ทำได้เพียงแต่ลดความรุนแรงจากการเกิดให้น้อยลง

5.1.2 ความรู้ ความเข้าใจถึงความเสี่ยงต่อสุขภาพของภาวะหมอกควัน

ความรู้ ความเข้าใจในภาวะหมอกควันของ อสม. นี้มีความรู้ความเข้าใจมากใน ความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดอันตรายกับตนเอง แต่ในบางครั้งไม่อาจที่จะหลีกเลี่ยงการกระทำที่ ก่อให้เกิดหมอกควันได้ เนื่องจากการประกอบอาชีพ การคมนาคม เป็นต้น จึงจำเป็นที่จะต้องหาวิธี ป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้น โดยการใช้น้ำยากป้องกัน ซึ่งเป็นการป้องกันตนเอง อสม. โดย ส่วนมากนั้นจะเป็นบุคคลที่มีการศึกษาคำ ความรู้ที่เกี่ยวกับหน้าที่ที่อสม. จะปฏิบัติได้มาจากการเข้า อบรมของทางเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยได้รับข้อมูลเบื้องต้นที่จะเห็นผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยตรง และประสบด้วยตนเอง ซึ่งใช้ระยะเวลาอันสั้นในการเกิดอาการ แต่ในข้อมูลเชิงลึกหรือสิ่งที่เกิดขึ้น หลังจากทีบุคคลได้รับภาวะหมอกควัน ไปเป็นเวลานานนั้น ยังไม่มีการให้ความรู้อย่างจริงจัง เนื่องจากยังคิดว่าเป็นสิ่งที่ไกลตัวและไม่เกิดขึ้น โดยทันที ทำให้การรับรู้โดยทั่วไปของอสม. ไม่มีการ พัฒนา ไม่ขวนขวายที่จะรับรู้เพิ่มเติมถึงอันตรายที่เกิดขึ้นต่อตนเอง และมีความเชื่อในการ ป้องกัน โดยการใส่หน้ากากอนามัยป้องกันแล้ว จะปลอดภัยจากอันตรายทั้งหมด

5.1.3 การถ่ายทอดความรู้ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

หน้าที่ของ อสม. นั้นเป็นผู้ที่ดูแลด้านสาธารณสุขในชุมชน จึงจำเป็นที่จะต้องมีการถ่ายทอดความรู้จากการเข้ารับการอบรมจากทางเทศบาล โดยวิธีการถ่ายทอดความรู้ของ อสม. มีการประกาศเสียงตามสาย การเดินรณรงค์ การแจกแผ่นพับใบปลิว การเยี่ยมเยียนตามบ้าน โดยที่ งานเหล่านี้บางกลุ่มตัวอย่างก็ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง แต่บางกลุ่มตัวอย่างก็ปฏิบัติบางครั้ง เนื่องจากใน อดีตงาน อสม. ไม่มีค่าตอบแทน เป็นการทำงานแบบสมัครใจ ในบางครั้งการถ่ายทอดนั้นก็ไม่ได้รับ ความเชื่อถือเนื่องจากฐานะทางสังคมที่ขาดความน่าเชื่อถือ และอสม. บางท่านก็ไม่ปฏิบัติหน้าที่ อย่างจริงจัง ขาดความรับผิดชอบในหน้าที่

ในอดีต อสม. ไม่ได้รับค่าตอบแทนในการปฏิบัติหน้าที่ การปฏิบัติงานในบาง หน้าที่ไม่สัมฤทธิ์ผล ไม่ได้ให้ความร่วมมือกับทางราชการมากนัก แต่ในปัจจุบันได้มีการให้ ค่าตอบแทนเป็นรายเดือนรายละ 600 บาท แต่มีข้อจำกัดคือ ต้องมีการส่งงานที่ได้รับมอบหมายมา ให้ทางราชการในแต่ละเดือน โดยรวมแล้วศักยภาพของอสม. ในการถ่ายทอดความรู้มีไม่มาก เท่าที่ควร ตามที่บทบาทของการเป็นอสม. ที่ควรจะมี

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง “การรับรู้ความเสี่ยงต่อสุขภาพในภาวะหมอกควันของอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่”สามารถคัดสรรประเด็นสำคัญเพื่ออภิปราย ผลการศึกษา ประกอบด้วย

5.2.1 สถานการณ์ของภาวะหมอกควันในปัจจุบัน

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงทั้งทางด้านการท่องเที่ยว วัฒนธรรม และชีวิตความเป็นอยู่ ทำให้เมืองเชียงใหม่มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและถูกให้ความสำคัญเกี่ยวกับพัฒนาทางด้านอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการสร้างโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า ประปา และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เพื่อให้เป็นเมืองหลักหรือศูนย์กลางของภาคเหนือตอนบน ทำให้เชียงใหม่กลายเป็นแหล่งที่สร้างรายได้ มีซึ่งมีธุรกิจหลากหลาย ทำให้คนต่างถิ่นและผู้ใช้แรงงาน ต่างเข้ามาเพื่อประกอบอาชีพและทำธุรกิจ ซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจจึงมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องรวดเร็ว แต่ขาดการวางแผนที่ดี จำนวนประชากรก็เพิ่มขึ้น ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกนำมาใช้อย่างไม่สมดุล สอดคล้องกับการศึกษาของดวงจันทร์ อาภาวัชรุฒม์ เจริญเมือง (2537) กล่าวว่า การเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วทางเศรษฐกิจของเมืองเชียงใหม่ได้ส่งผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมอย่างมาก เช่น มลภาวะทางอากาศจากการสร้างถนนที่ใช้เวลายาวนานและการจราจรติดขัด การใช้ที่ดินผิดประเภท การกำจัดขยะ เป็นต้น ซึ่งเป็นไปในทางเดียวกันกับกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2550) ได้สรุปว่า ปัญหาความหนาแน่นของประชากรและขยายตัวของชุมชน เป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนเมือง โดยเฉพาะความหนาแน่นและการขยายตัวของชุมชนที่ไม่ได้มีการวางแผนรองรับ ปัญหานี้เกิดจากอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างรวดเร็ว เนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของแหล่งงาน ทำให้มีการอพยพเข้ามาตั้งพื้นที่ทำให้เกิดความหนาแน่นของประชากร และเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆ ขึ้น พื้นที่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่เป็นพื้นที่แหล่งกำเนิดมลพิษ ซึ่งความเข้มข้นของภาวะหมอกควันที่อยู่ใกล้หรืออยู่ในแหล่งกำเนิดย่อมทำให้ผู้ที่ได้รับหมอกควัน เข้าสู่ร่างกายในปริมาณที่มากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น สอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (2532) ที่พบว่าการเกิดมลพิษทางอากาศซึ่งเป็นภาวะที่อากาศมีสิ่งเจือปนอยู่ในปริมาณมากจนถึงระดับที่เป็นอันตรายต่อมนุษย์ สัตว์ พืชและทรัพย์สิน ซึ่งอันตรายเหล่านั้นจะมีความรุนแรงมากขึ้นอยู่กับความเข้มข้นและชนิดของสารมลพิษ รวมทั้งระยะเวลาที่เกิด

ปัญหาการจราจรก็เป็นอีกสาเหตุที่สร้างภาวะหมอกควัน โดยจะมีความรุนแรงในช่วงเช้า เย็น สอดคล้องกับการศึกษาของ กรรณิกา ธรรมสอน (2543) ที่พบว่าบริเวณที่เกิดปัญหา มากที่สุด ได้แก่ บริเวณตลาดสด สถานศึกษาและย่านธุรกิจ ในช่วงเวลาเร่งด่วนทั้งเช้าและเย็น และ สอดคล้องกับการศึกษาของ กาญจนา ภู่กนก (2541) ที่พบว่าระดับก๊าซคาร์บอนมอนนอกไซด์ มีแนวโน้มสูงในช่วงเวลา 07.00 – 09.00 น. และช่วงเย็น 16.00 – 18.00 น. โดยสัมพันธ์กับยานพาหนะที่สัญจรไปมาเชิงบวก และมีอีกหลายสาเหตุ เช่น จากการก่อสร้าง การเผาขยะ การเผา ศพ ร้านอาหารปิ้งย่าง รวมถึงสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ไม่เอื้ออำนวย ซึ่งมีลักษณะเป็นแอ่งกระทะ เมื่อ

ถูกความกดอากาศสูงจากเบื้องบน ทำให้มวลสารไม่สามารถลอยตัวขึ้นสู่บรรยากาศเบื้องบนได้จึงทำให้สารมลพิษลอยอยู่เหนือพื้นของเมืองเชียงใหม่ สอดคล้องกับผลการศึกษาของรุ่ง ศรีโพธิ์ (2541) ที่ว่าปัจจัยที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของเมืองเชียงใหม่ที่ตั้งอยู่ในแอ่งใหญ่ในที่ราบลุ่มของแม่น้ำปิง ล้อมรอบด้วยภูเขาไม่มีอากาศถ่ายเทอากาศด้วยลม จึงมีการเก็บอากาศเสียซึ่งมีความหนาแน่นมากไว้ โอกาสที่คนในตัวเมืองเชียงใหม่จะได้รับอากาศเสียจึงมีมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ วงศ์พันธ์ ลิ้มปเสนีย์และคณะ (2538) ที่ว่าลักษณะภูมิประเทศ ถ้ำแห่งของอากาศเสียอยู่บริเวณหุบเขา การแพร่กระจายของสารมลพิษก็เป็นไปได้น้อย ทำให้ความเข้มข้นสูง จนก่อเกิดอันตรายต่อสิ่งมีชีวิต

อย่างไรก็ตามปัญหาหมอกควันเป็นปัญหาที่สำคัญและน่าจะได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน แต่หน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบ โดยตรงยังไม่ดำเนินมาตรการใดๆ อย่างเคร่งครัด ขาดระเบียบวินัย ไม่ให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาหมอกควัน ประชาชนยังขาดการมีส่วนร่วมที่ดี ปัญหาจะยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่ถ้าประชาชนรู้จักสร้างการเรียนรู้ให้แก่ตนเองเกี่ยวกับวิธีการป้องกันดูแลสุขภาพของตนและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดภาวะหมอกควัน

5.2.2 การรับรู้ถึงที่มาและสาเหตุการเกิดภาวะหมอกควัน

อสม.มีการรับรู้ถึงสาเหตุการเกิดภาวะหมอกควันว่ามีทั้งควบคุมได้และควบคุมไม่ได้ สาเหตุที่ไม่สามารถควบคุมได้ คือ สภาพทางภูมิศาสตร์ เนื่องจากเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ตรงกับการศึกษาของรุ่ง ศรีโพธิ์ (2541) เกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลนครเชียงใหม่ ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของเมืองเชียงใหม่ซึ่งมีที่ตั้งอยู่ในแอ่งใหญ่ที่ราบลุ่มของแม่น้ำปิง ล้อมรอบด้วยภูเขา ไม่มี การถ่ายเทอากาศด้วยลม จึงมีการเก็บอากาศเสียไว้นาน และมาจากการจราจรขนส่ง การเผาในที่โล่ง การก่อสร้าง ดังที่กรมควบคุมมลพิษ (2548) ได้กล่าวว่าจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งประสบปัญหาฝุ่นละออง มีสาเหตุมาจากการเผาในที่โล่ง เช่น การเผาพื้นที่การเกษตร การเผาขยะในชุมชน ไฟป่า รวมถึงยานพาหนะในเขตเมือง ทำให้เกิดปัญหาการจราจรหนาแน่น และติดขัดหลายบริเวณในเขตเมืองเชียงใหม่ อาจพูดได้ว่าเป็นการขาดการวางแผนรับกับปริมาณการจราจรที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังมีแหล่งกำเนิดอื่นๆอีก ซึ่งสถานที่ก่อสร้างในชุมชนก็ก่อให้เกิดปัญหาหมอกควัน ได้มากเช่นกัน ซึ่งจากการศึกษาของ ดวงจันทร์ อาภาวัชรธรรม์ เจริญเมือง (2541) เกี่ยวกับการเติบโตของเมืองและสถานะแวดล้อมของเมืองเชียงใหม่ยังได้กล่าวว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมืองเชียงใหม่มีสาเหตุหลัก 4 ประการ คือ 1. ขาดการวางแผนรองรับการเจริญเติบโตของเมืองหลัก ทำให้ไม่ได้จัดเตรียมสาธารณูปโภคอย่างเพียงพอและยังขาดประสิทธิภาพในการให้บริการแก่คนในท้องถิ่นและคนที่อพยพเข้ามา 2. ผังการใช้ประโยชน์ที่ดินของผังเมืองรวมซึ่งได้รับการวางแผนจากส่วนกลางไม่เข้าใจบริบทของสังคมเมืองเชียงใหม่ 3. เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยไม่คำนึงถึง

ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชาชนหรือสภาวะแวดล้อม 4. ประชาชนไม่ได้รับข้อมูลและการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาต่างๆอย่างเพียงพอ ทำให้ไม่ได้ตระหนักถึงความเสื่อมถอยของสภาวะแวดล้อม และอีกสาเหตุที่อาจไม่ใช่สาเหตุที่ก่อให้เกิดโดยตรง แต่เป็นปัจจัยที่เอื้อให้เกิดการก่อภาวะหมอกควัน คือ การที่หน่วยงานของภาครัฐไม่บังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง ทำให้ผู้ที่ฝ่าฝืนกฎดังกล่าวอยู่ให้เห็นโดยทั่วไป

5.2.3 ความรู้ ความเข้าใจถึงความเสี่ยงต่อสุขภาพของภาวะหมอกควัน

ประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ได้รับผลกระทบทั้งทางด้านสุขภาพร่างกายจิตใจและสังคม โดยเฉพาะผลกระทบที่มีต่อสุขภาพและจิตใจ ทำให้สุขภาพอนามัยเสื่อมโทรมลงจนมีผลต่ออารมณ์ความรู้สึกในเชิงลบ เช่น เครียด หงุดหงิด มีอาการอันเกิดจากโรคและเป็นโรคที่เกิดจากระบบทางเดินหายใจ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2550) ได้กล่าวว่าปัญหาภาวะหมอกควันส่งผลเสียต่อสุขภาพของคนในชุมชน ทำให้เสียเวลาในการดำเนินชีวิตประจำวัน การประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลต่อสุขภาพทางกายและใจโดยตรงของประชากรเมือง ประชาชนที่อาศัยบริเวณที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดฝุ่นละอองสูงย่อมได้รับผลกระทบสูงตามไปด้วย ตรงกับการศึกษาของนันทวรรณ วิจิตรวาทการ และคณะ (2541) เกี่ยวกับโครงการศึกษาผลกระทบของฝุ่นละอองขนาดเล็กต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ได้กล่าวว่า หากฝุ่นละอองขนาด 10 ไมครอนเพิ่มขึ้น 10 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตรจะทำให้มีผู้เจ็บป่วยต้องเข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาลด้วยโรคทางเดินหายใจและหลอดเลือดหัวใจเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.05 โกลี่เกี่ยวกับการศึกษาของชัยรัตน์ ต.เจริญ (2544) เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณฝุ่นขนาดเล็กในอากาศบริเวณที่ทำงาน และสมรรถภาพระบบทางเดินหายใจส่วนล่างในกลุ่มคนงานของโรงงานอุตสาหกรรมบ่มใบยาสูบไซแอมโทแบคโค อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ได้กล่าวว่า ในคนที่มีหรือเคยเป็นโรคประจำตัวเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจย่อมจะมีภูมิคุ้มกันต่อโรคเสื่อมลง และสมรรถภาพของระบบทางเดินหายใจเสื่อมลงด้วย ในขณะที่ปัญหาหมอกควันเป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาสำคัญที่ควรร่วมกันแก้ไข และเป็นไปในทางเดียวกับอาธร อुकคิต (2551) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพตามบทสุขบัญญัติแห่งชาติของ อสม. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติปัจจัยนำ ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส และสถานภาพทางสังคมปัจจัยส่งเสริม ได้แก่ การได้รับฝึกอบรมด้านสาธารณสุข และการได้รับนิเทศงานจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ส่วนปัจจัยอื่นๆ มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมสุขภาพตามบทสุขบัญญัติแห่งชาติของ อสม. และพบว่าปัจจัยที่ถูกคัดเลือกรับเข้าอธิบายพฤติกรรมสุขภาพตามบทสุขบัญญัติแห่งชาติของ อสม. ตามลำดับขั้นและตามความสามารถในการอธิบาย ได้แก่ การได้รับการฝึกอบรม สามารถอธิบายได้เป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ เพศ

สถานภาพทางสังคมการได้รับการนิเทศงานจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และสถานภาพสมรสสามารถอธิบายเพิ่มขึ้นได้ตามลำดับ

5.2.4 การถ่ายทอดความรู้ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

อสม. มีบทบาทในการเป็นผู้นำการดำเนินงานพัฒนาสุขภาพอนามัย และคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change agents) พฤติกรรมด้านสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน และมีหน้าที่ แก่ข่าวร้าย กระจายข่าวดี ซึ่บริการประสานงานสาธารณสุข บำบัดทุกข์ประชาชน ดำรงตนเป็นตัวอย่างที่ดี เป็นผู้ให้คำแนะนำถ่ายทอดความรู้แก่เพื่อนบ้านและแกนนำสุขภาพประจำครอบครัว ในเรื่องต่างๆ ซึ่งจะต้องมีความรู้เพียงพอที่จะนำไปถ่ายทอดให้กับสมาชิกในชุมชน และหมั่นค้นคว้าหาข่าวสารใหม่ๆ มาให้ความรู้แก่คนในชุมชน ตรงกับการศึกษาของชมพูนุช รินทร์ศรี (2542) ได้กล่าวว่า ความถี่หรือความบ่อยในการรับข้อมูลข่าวสารของกลุ่มตัวอย่างในเรื่องมลพิษทางอากาศ การใช้รถยนต์ และการดูแลรักษาเครื่องยนต์ มิใช่ประเด็นสำคัญ แต่ขึ้นอยู่กับกลุ่มตัวอย่างมีความตั้งใจจะรับรู้หรือเข้าใจข่าวสาร จึงจะนำข่าวสารนี้ไปเชื่อมโยงกับพฤติกรรมการปฏิบัติจริง โดยการถ่ายทอดความรู้ของอสม.นั้นยังไม่มีประสิทธิภาพมากพอตรงกับการศึกษาของสุจินดา สุขกำเนิด (2549) ผลการประเมินศักยภาพของอสม.ตามหน้าที่ความรับผิดชอบ 13 งาน พบว่าอสม.จะมีศักยภาพ สูงในการทำงานกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมระยะตามช่วงเวลาชัดเจน คือ การเฝ้าระวังโรคและป้องกัน และการสำรวจข้อมูล หน้าที่ที่อสม.มีศักยภาพปานกลาง ได้แก่ การแจ้งข่าวสาร การให้คำแนะนำ การประสานงาน และการพัฒนาสังคมภายในชุมชน หน้าที่ที่อสม.มีศักยภาพค่อนข้างต่ำ ได้แก่ การคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของชุมชน และการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชน สำหรับหน้าที่ที่อสม.มีศักยภาพต่ำ ได้แก่ การให้บริการสาธารณสุขเบื้องต้นในชุมชน การถ่ายทอดความรู้ การปฏิบัติงานในสสมข. การเป็นผู้นำชุมชน การวางแผนพัฒนาสุขภาพ เป็นไปทางเดียวกันกับอมรศรี ยอดคำ (2546) กล่าวว่า การที่จะส่งเสริมให้อสม. มีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมนั้น จำเป็นจะต้องได้รับการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับด้านสาธารณสุขอย่างต่อเนื่อง เพราะการฝึกอบรมเป็นกระบวนการในอันที่จะทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและ ความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งจนกระทั่งผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเรียนรู้หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการอบรมนั้นๆ

5.3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

1) ปัญหาและอุปสรรค

จากข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า อสม.ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาในระดับต่ำ และเป็นกลุ่มคนที่มีฐานะทางสังคมต่ำ จึงทำให้การยอมรับจากบุคคลที่มีฐานะทางสังคม

สูงกว่ามีน้อย และขาดความน่าเชื่อถือ อีกทั้งยังมุ่งเน้นไปทางด้านการเมืองมากกว่าการดูแลด้านสาธารณสุข ทำให้ภาพพจน์ของ อสม.ขาดความน่าเชื่อถือ

การที่ อสม. มีการรับรู้ มีความรู้ ความเข้าใจ ต่อภาวะหมอกควัน รวมทั้งทราบอันตรายของภาวะหมอกควันที่มีผลกระทบต่อสุขภาพน้อย เนื่องจากการศึกษา การชวนขยายหาความรู้ที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคลคนและผลกระทบที่เกิดจากภาวะหมอกควันนั้นแต่ละคนก็ได้รับผลกระทบที่แตกต่างกัน ซึ่งในส่วนนี้ การได้รับศึกษา ประสบการณ์ถือว่ามีความสำคัญ ซึ่งการที่ได้รับการอบรมจากทางราชการนั้นในบางที่ยังไม่เพียงพอหรือเข้าใจอย่างไม่ถูกต้อง อาจจะไม่ทันต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี หรือทราบในทุกข้อในการปฏิบัติ แต่เลือกที่จะไม่ปฏิบัติ เนื่องจากความไม่สะดวก ความมั่งง่าย หรือความประมาท

จากกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการศึกษานั้นมาจากการก่อตั้งที่มุ่งเน้นทางด้านเหตุผลทางการเมือง จึงเกิดจากการเข้ามาโดยสมัครใจที่จะเป็น อสม. แต่มีวัตถุประสงค์ในการเป็นที่แตกต่างจากวัตถุประสงค์ของ อสม.ที่ต้งไว้ ทำให้บางงานไม่เกิดการสัมฤทธิ์ผล นี่เป็นอีกเหตุผลบางประการที่ไม่เป็นไปตามทฤษฎีที่กำหนดไว้ ถือว่าเป็นอุปสรรคของการรับรู้ของ อสม. บางกลุ่มที่เข้ามาเพื่อวัตถุประสงค์อื่นและได้ประสบปัญหา คือ การตอบคำถามของบางกลุ่ม อสม.ที่เป็นการตอบคำถามที่คลลอกกัน และในบางข้อสัมภาษณ์ก็ได้รับคำตอบที่ไม่ตรงประเด็น ตรงข้ามกับความเป็นจริง บางคนไม่สามารถอ่านหนังสือได้ ทางผู้วิจัยจึงได้มีการอ่านคำถามให้ผู้ตอบคำถามฟัง แล้วให้ผู้ตอบตอบออกมาเป็นข้อๆ

2) ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

- ควรปรับปรุงคุณสมบัติในการรับอสม. โดยเน้นผู้ที่มีจิตอาสา และได้รับการศึกษามาในระดับที่ทางราชการบังคับ

- ควรพัฒนาศักยภาพของอสม. โดยการเพิ่มความรู้ให้แก่อสม. อย่างจริงจัง

- จัดให้มีการอบรมของ อสม.อย่างสม่ำเสมอ โดยเพิ่มเนื้อหาที่ทันสมัยและใช้ได้จริง

- เทศบาลควรมีระบบการจัดการของเสีย ขยะที่ดี เนื่องจากในบางครั้งเศษใบไม้ กิ่งไม้

ทางรถยนต์ของเทศบาลก็ไม่เก็บไปด้วย ทำให้ต้องมีการเผากำจัดเกิดขึ้น

- ควรมีค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับอสม. เพื่อเป็นแรงจูงใจ และมีการมอบรางวัลยกย่องแก่อสม.ที่เสียสละให้กับชุมชน เช่น มีรางวัลอสม.ดีเด่น เป็นต้น

5.4 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

- เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดด้านระยะเวลาทำให้ไม่สามารถติดตามการรับรู้ต่อไปอีก อีกทั้งอยู่ในช่วงที่ภาวะหมอกควันไม่รุนแรง อาจได้ข้อมูลไม่ครบถ้วน ดังนั้นในการศึกษาควรเป็นระยะเวลาในช่วงภาวะหมอกควันจะได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

-- การศึกษาประเด็นที่เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข และวางนโยบายและมาตรการต่างๆมีความเป็นธรรมต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved